

የተከፋፈለ ግዛት

(Divided Kingdom)

የሰልማንሶር ስቲላ

(Shalmaneser Stela)

ተሰኘ: 1861: ጁ.ኢ.ቴላር

- የአሦር ንጉሥ ሰልማንሶር III ወታደራዊ ዘመቻዎችን የሚዘክር ጥንታዊ የድንጋይ ሐውልት ነው።
- የእስራኤልን ንጉስ አክዓብን ጨምሮ የንጉሶችን ጥምር አሸንፈዋል። ያለውን ጦርነት መግለጫ ይዟል።
- ይህ ጦርነት በመጽሐፍ ቅዱስ ባይዘገብም በሐውልቱ ላይ ስማቸው ስለሚገኘው አክዓብ እና ቤን-ሃዳድ በ1ኛ ነገ 20 ላይ ተጠቅሶ እናገኛለን። አክዓብ ከሌሎች ነገሥታት ጋር በአሦራውያን ላይ ያደረገውን ኅብረት ይገልጻል።

▣ ጥቁር ሐውልት

(Black Obelisk)

ቱርክ:1846: ኦስትን ላንደን

- በ2ኛ ነገ 10:32-33 ላይ ኢዩ የእስራኤል ንጉሥ ለሰልሞናሶር ሳልሳዊ ግብር እንደከፈለ ይናገራል።
- የጥቁር ሐውልቱ የእስራኤል ንጉሥ ኢዩ በሳልሞናሶር ሦስተኛ ፊት ሰግዶ ግብር ሲሰጠው ያሳያል። (ሁለተኛው መስመር ላይ ያለውን ስዕል ጎልቶ ይመልከቱ)
- በሐውልቱ ላይ ያለው ጽሑፍም “የአምሪ ልጅ ኢዩ” ሲል ይህም ከመጽሐፍ ቅዱስ መግለጫ ይስማማል።

□ ቱል አል-ሪማ ስቲላ

(Tel al-Rima Stela)

ቱል አል-ሪማ አረቅ፡ 1967

- በሥዕሉ ላይ ያለው ጽሑፍ የአስራኤል ንጉሥ ኢዮአስ ለአሦር ንጉሥ አዳድ-ኒራሪ ሳልሳዊ በ796 ዓ.ዓ የከፈለውን ግብር ይገልጻል።
- ይህ ክስተት በ2ኛ ነገ 12፡17-18 ሲጠቀስ፤ ጽሑፉ እና የመጽሐፍ ቅዱስ ዘገባ ንጉሥ ኢዮአስ ለአሦር ንጉሥ ግብር እንደከፈለ ያሳያሉ።

▣ ቱልጌልቴልፌልሶር III

(Tiglath-pileser III)

አራቅ፡ 1845፡ ኦስትን ላንዩርድ

- ምስሉ ቱልጌልቴልፌልሶር III በ740 ዓ.ዓ. በሠረገላው ውስጥ ሆኖ እስራኤልን የወረረበት ጊዜ እና ከገለጻድ በስተሰሜን ካለቸው አስታሮት ከተማ እስረኞች ወደ ግዞት ሲወሰዱ የሚያሳይ ነው። ይህ ንጉሱ “ሕዝቡን ወደ አሦር እንዳፈለሰ” ከ2ኛ ነገ. 15:29 ዘገባ ጋር ይስማማል
- በተጨማሪም የደማስቆውን የረአሶንን ከተሞች ስለመያዙ በሀውልቱ ላይ በጽሁፍ የተገለጸ ሲሆን ይህም ከ2ኛ ነገ 16:5-10 ጋር ይስማማል።

□ የዖዝያን ኦሹዌሪ

(Ossuary of Uzziah)

ደብረ ዘይት ተራራ፡1931፡እ.ኤ.አ. ሰኬኒክ

- በደብረ ዘይት ተራራ ላይ በሚገኘው የሩሲያ ገዳም ውስጥ በተሰበሰቡ ቅርሶች ውስጥ ፣ የእብነ በረድ ንጣፍ ተገኘ ።
- የዖዝያን ጽላት በመባል የሚታወቀው ቅርስ እንዲህ ይላል፡- “የይሁዳ ንጉሥ የዖዝያንን አጥንት ወደዚህ መጡ። አትከፈት!”
- በሁለተኛው የቤተመቅደስ ዘመን የዖዝያን አጥንቶች ወደ ሌላ ቦታ እንደተንቀሳቀሱና ይህም ምልክት የተደረገው እንደገና ከመቀበር ጋር በተያያዘ እንደሆነ ይታመናል።

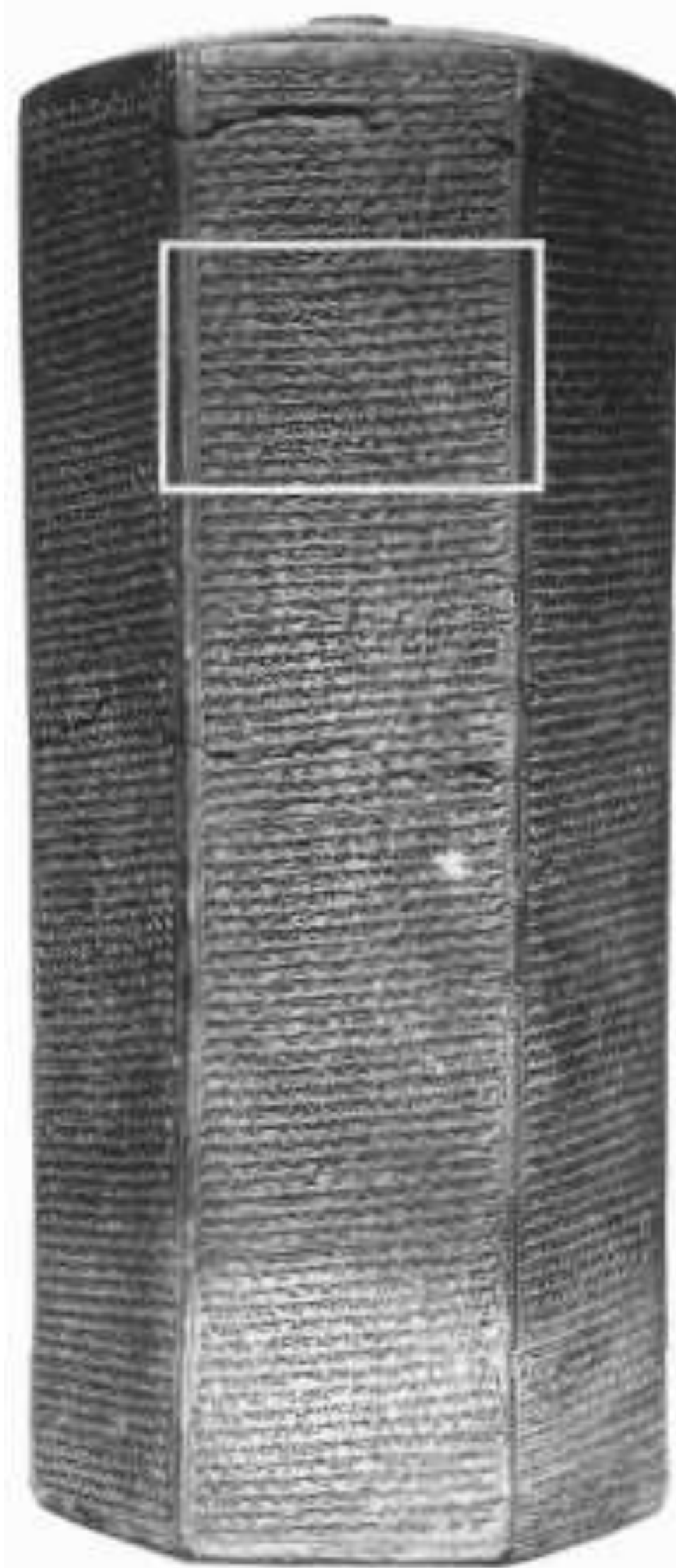

□ ቲይለር ፕሪዝም

(The Taylor Prism)

አራቅ፡ 1830፡ ጂ.አ.ቲለር

- ቲይለር ፕሪዝም የአሦር ንጉሥ ሰናክሬም ሕዝቅያስን በኢየሩሳሌም ‘በወጥመድ እንደ ተያዘ ወፍ’ እንዴት እንደያዘው ይገልጻል። በኋላም ጽሑፉ ሕዝቅያስ ለሰናክሬም የላከውን ግብር ይገልጻል።
- የኢየሩሳሌም መከበብ በ2ኛ ነገ. 19፡35-36 እንዲሁም የኢሳይያስ መጽሐፍ ተገልጿል። ሰናክሬብ ሕዝቅያስን እንደከበበ እንጂ እንዳሸነፈ አለመናገሩ፤ መግለጽ ባይፈልግም መሸነፉን ይጠቁመናል።

የላክሽ ጦርነት

(The Lachish Reliefs)

አራቅ: 1947: ኦስትን ላንደን

- ሰናክሬም ወደ ኢየሩሳሌም ሲጠጋ፣ ለኪሶ የተባለች ከተማ ጠንከራ ጦርነት ገጠመችው። ወደ ቤቱም በተመለሰ ጊዜ ሰናክሬም ቤተ መንግሥቱን የላኪሶ ሸንፈት በሚያሳዩ የድንጋይ ንጣፎች አስገባው።
- አሶራውያን ለኪሶን ለማጥቃት ወንጭፍ በብዛት የተጠቀሙ ሲሆን የወንጭፍ ድንጋዮች እንዲሁም በላኪሶ የጅምላ መቃብር እና የጅምላ ጉድጓድ ቅሪት መገኘቱ የጦርነቱና እልቂቱ ግልጽ ማስረጃ ነው።

▣ ባዛልት ስቴላ

(Basalt Stela)

አራቅ፡ 1853፡ ጄ.አ.ቴለር

- ይህ በ681 ዓ.ዓ ሰናክሬምን በሁለት ወንድ ልጆቹ መገደሉን የሚሳይ ስቴላ ነው።
- በ2ኛ ነገ. 19፡37 ላይ ሰናክሬምን አድራሌክና ሳራሳር የተባሉ ልጆቹ በሰይፍ እንደገደሉት ይናገራል።
- ይህ በባቢሎንያን ዜና መዋዕልም “በቴቤቱ በ20ኛው ቀን የአሦር ንጉሥ ሰናክሬም ልጁ በአመፅ ገደለው።” ሲል ታሪኩን ያረጋግጥልናል።

□ ባቢሎናዊ ዜና መዋዕል

(Babylonian Chronicle 5)

1896፣ ዲ.ጂ.ዋይሰማን

- የባቢሎናውያን ዜና መዋዕል የባቢሎን ንጉሥ ናቡከደነፆር II በማርች 16/ 597 ኢየሩሳሌምን ድል እንዳደረገው ይጠቅሳል። (2ኛ ነገ 24 ተመልከት)
- በተጨማሪም ናቡከደነፆር II በይሁዳ ከተማ ላይ እንደሰፈረ “በአዳርም ወር በሁለተኛው ቀን ከተማይቱን ያዘ፤ ንጉሡንም [ኢየሩሳሌምን ወይም የአኪንን] ያዘ። በዚያም የመረጠውን ንጉሥ (ሴዴቅያስን) ሾመ፤ ብዙ ግብር ወሰደና ወደ ባቢሎን ላካቸው” ሲል ይገልጻል።

